

Alfabetisk uppslagsbok om ekonomi – för vem?

KARIN BERGMAN

Ekonomi påverkar våra liv på många olika plan. Att förstå hur den fungerar och hur olika delar av ekonomin hänger ihop kan göra det enklare att följa och tolka nyhetsflödet samt underlätta vissa beslutssituationer. För att sprida kunskap om ekonomins funktionssätt har Johan Schück, ekonomijournalist och samhällsekonomisk krönikör, skrivit en ABC-bok om ekonomi. Precis som det låter har han valt ut ett begrepp eller en person för varje bokstav från A till Ö och skriver om detta. På baksidan av boken beskrivs den som en alfabetisk uppslagsbok, men jag skulle inte riktigt beskriva den som en uppslagsbok. Här finns en naturlig begränsning på 29 uppslagsord, utvalda av Johan Schück, och ekonomin inrymmer många fler begrepp än så. Och på varje uppslagsord presenteras inte bara fakta, utan en diskussion runt begreppet där Schück ger sin syn på det. Men det är en uppslagsbok i den bemärkelse att man kan läsa boken i vilken ordning som helst och därmed läsa om det som man själv tycker är mest intressant. Omfångsmässigt är det en behändig liten bok, något mindre än A5-format och knappt 300 sidor. Texten är luftig och det finns många illustrerande bilder.

Det ligger i uppläggets natur att man som läsare inte följer en röd tråd igenom boken och Schück skriver själv i inledningen att han ”växlar fritt mellan globalt och svenskt, liksom mellan historia, nutid och framtid”. Och precis så är det. Om man läser boken från A till Ö inleds boken med en diskussion om *Arbetslösheten*. Här ges exempelvis en förklaring till varför den finns, hur politikens målsättningar om arbetslösheten har sett

ut genom tiderna och de problem som finns med att mäta arbetslöshet. Sedan hamnar man på *Bostadsmarknaden*. Här tar Schück upp bristen på bostäder och regleringars roll i detta, exempelvis gällande hyror, byggnormer och skatter. På bokstaven C får man sedan läsa om tankar kring olika typer av *Cykler* i ekonomin. Från kortare konjunkturcykler till långa strukturcykler som sträcker sig över 40–50 år.

På detta sätt fortsätter man att kastas mellan olika delar av ekonomin. Ett historiskt perspektiv på teoribildningar och mål för den ekonomiska politiken får man som läsare bl a på uppslagsorden *Friedman*, *Keynes*, *Stabiliseringspolitik* och *Österrikiska skolan*. Vidare ges en inblick i grundläggande ekonomisk teori på flera uppslagsord. Exempelvis skriver Schück, på bokstaven Ä – *Äganderätten*, om hur denna är grundläggande för en marknadsekonomi och han framhåller vikten av välfungerande institutioner för att upprätthålla äganderätten. På uppslagsordet *Vinst* skriver han om olika typer av marknadsformer (från perfekt konkurrens till monopol) och vinstmaximering. På uppslagsordet *Inflation* förklaras bl a kvantitetsteori, dvs hur en ökning i penningmängden skapar ökande priser. Inblick i olika aktuella frågor ges också i flera delar av boken. Exempelvis diskuteras Donald Trumps och Xi Jinpings syn på handel och hur detta kan tänkas påverka världsekonomin på uppslagsordet *Protektionism* och under *Quantitative easing* förklarar Schück vad Riksbankens (och andra centralbankers) obligationsköp innebär och diskuterar vad som skulle kunna bli nästa steg om inflationen fortfarande inte stiger.

Det finns vissa teman i boken som dyker upp under flera uppslagsord. Grunden för inflationsmålet och en självständig centralbank tas upp under *Arbetslöshet*, *Friedman*, *Inflation*, *Stabiliseringspolitik* och *Riksbanken*. Utmaningen med en åldrande befolkning behandlas

RECENSION

Johan Schück:
Schücks ABC,
Dialogos förlag,
2019, 293 sidor,
ISBN 978-9-775-
04356-2.

Karin Bergman
är fil dr vid Natio-
nalekonomiska
institutionen, Lunds
universitet.

när Schück skriver om hur detta skapar påfrestningar för pensionssystemet (Å – *Ålderspension*) och för statens finanser och välfärdssystemen (nämns både på bokstaven O – *Offentliga finanser* och på T – *Tillväxt*). Migrationens effekter på ekonomin diskuteras självklart under uppslagsordet *Migration*, men tas även upp under *Arbetslöshet*, *Bostadsmarknaden* och *Utbildning*.

För att följa upplägget är det klart att Schück kanske inte har fått med allt han hade velat och ibland fått skriva om sådant som kanske inte är lika intressant. På de ”svåra” bokstäverna får man också läsa om de mer udda inslagen som *X-ineffektivitet*, *Yieldkurvan* och *Mark Zuckerberg*. Schück har också fått vända och vrida lite på orden för att få med det han vill. På bokstaven J är uppslagsordet *Jämlikhet*, men handlar mer om ojämlikhet i form av inkomstklyftor mellan länder och inom länder. Ojämlikhet är också ett tema som tas upp på bokstaven G – *Genusperspektivet*, där han skriver om inkomstskillnader mellan män och kvinnor och hur exempelvis hemarbete, ofta främst utfört av kvinnor, inte räknas med i BNP. BNP är också det begrepp som jag nog hade förväntat mig på bokstaven B i stället för *Bostadsmarknaden*. Dock återfinns mycket av resonemanget som Schück antagligen hade skrivit om, om han hade haft med detta uppslagsord, i stället på uppslagsordet *Tillväxt*. Men det är sådana saker som gör att det är lite svårt att tänka på boken som en uppslagsbok. Men ska man skriva den här typen av bok är ABC-upplägget ändå ett ganska effektivt sätt att begränsa sig själv. Oavsett hur strukturen hade sett ut hade vissa begränsningar behövts göras. Och exakt vilka uppslagsord Schück har valt ut handlar lite om tycke och smak. Jag hade exempelvis kanske förväntat mig att få läsa om WTO på bokstaven W i stället för *World Economic Forum*. Men det ena är inte nödvändigtvis mer rätt än det

andra. En annan svårighet i att skriva på det här sättet är att det kan vara svårt att skriva relativt kort om varje uppslagsord och ändå få med mycket information och därför kan texten uppfattas som lite korthuggen. Men som läsare tycker jag ändå att Schück lyckas förmedla en ganska samlad bild av varje uppslagsord.

Schück är en duktig skribent och skriver på ett trevligt och lättsamt sätt. Han visar på olika argument och åsikter för olika sidor, visar på varför det är svårt med vissa reformer (som bostadsmarknaden) och spekulerar en del om vad som kan tänkas hända i framtiden. Exempelvis skriver han om möjligheten att Facebook skulle kunna bli en konkurrent till centralbanker som Federal Reserve och ECB. Och som han själv skriver i inledningen är det öppet för läsaren att hålla med honom eller att ifrågasätta. Ofta ger han inga klara svar på de problem han tar upp, men i vissa fall har han en tydlig ståndpunkt. Som att han, på uppslagsordet *Lafferkurvan*, argumenterar för att sänka marginalskatter kommer att öka incitamenten för arbete och därigenom öka statens skatteinkomster, trots att de empiriska stöden för denna slutsats är ganska svaga (något som han också själv skriver om).

En av bokens förtjänster är att den visar hur ekonomiska tankesätt kan appliceras på delar av samhället som många kanske inte tänker är ekonomiska frågor, som migration och hållbarhet. Den historiska bakgrunden som finns genomgående i boken är också ett trevligt inslag som underlättar förståelsen för det aktuella läget. Dessutom nämns många ekonomer igenom boken, framför allt under bokstaven N – *Nobelpriset* (han är tydlig med att nämna att den officiella benämningen är ”Sveriges Riksbanks pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne”), där han listar en hel del pristagare genom tiderna och till viss del diskuterar deras bidrag till kunskapsutvecklingen om hur ekonomin fungerar.

Vidare diskuterar han ekonomins förändrighet och hur svårt det är att förutse vad som ska hända och hur svårt det är att utvärdera effekter. Sammantaget ger han därmed en bra inblick i hur ekonomin fungerar och hur den ekonomiska politiken har utvecklats och varför.

Medan jag läste boken funderade jag över hur det egentligen är tänkt att man ska läsa den. Från A till Ö? Eller slå upp det man tycker är intressant? En del begrepp överlappar varandra till viss del (vilket Schück själv skriver om i inledningen) och läser man boken från A till Ö blir upprepningarna nog mer påtagliga. Men om man i stället använder boken som en uppslagsbok hade man nog velat ha ännu mer om begreppet än vad man får. Dock blir det då mer naturligt att man hoppar mellan olika delar av ekonomin, något som man mer får stå ut med om man läser boken från A till Ö. Bokens struktur innebär också att boken avslutas med det valda ordet för bokstaven Ö, i detta fall *Österrikiska skolan*. Om man, som jag, har läst boken från A till Ö, upplevs detta som att boken slutar lite abrupt. Det hade varit trevligt med ett kort efterord där Schück kanske hade sammanfattat de utmaningar som eko-

nomin står inför i dag, som svårigheten att få upp inflationen, ökad protektionism, klimatet och den åldrande befolkningen.

En annan aspekt som jag funderade på medan jag läste boken är vem som egentligen tillhör den tilltänkta målgruppen. De som är intresserade av ekonomi och är lite pålästa får nog inte ut mycket som de inte redan vet. De som är intresserade av ekonomi men tycker att det är svårt kanske kan förstå vissa saker bättre, men jag tror att de kan känna att de ändå inte hänger med riktigt då det går lite snabbt ibland. I inledningen står det att förhandskunskaperna inte är viktiga, utan det viktiga är intresset för att förstå och lära sig. Men utan vissa förhandskunskaper är det nog svårt att hänga med. Och det är nog där problemet ligger. Målgruppen är en grupp av personer som är intresserade av ekonomi och har en del förhandskunskaper, men inte för mycket. Så vilka är dessa? Jag vet inte riktigt. Men för dessa personer kan boken ge en stunds trevlig läsning där de kan lära sig något nytt och en del frågor och tankar kan väckas. Och det är nog det som är tanken med boken.